

PROCESY MAŁŻEŃSKIE – STAN AKTUALNY I PERSPEKTYWY

Streszczenie

W punkcie pierwszym artykułu wskazane zostały przepisy, które regulują postępowanie we wszystkich typach spraw małżeńskich: 1) procesie o nieważność małżeństwa; 2) procesie o separację małżonków; 3) postępowaniu o dyspensę papieską od małżeństwa niedopełnionego; 4) postępowaniu o deklarację wdowieństwa; 5) postępowaniu o rozwiązanie małżeństwa mocą przywileju wiary.

W kolejnych punktach poddano krótkiej analizie reformę papieża Franciszka dotyczącą procesu o nieważność małżeństwa, jej kontekst, założenia i podstawowe zmiany. W sprawach tych od 8 grudnia 2015 r. obowiązuje motu proprio papieża Franciszka *Mitis Iudex Dominus Iesus*. Zawiera ono kilka istotnych nowości. Ogólnie można powiedzieć, że mocą tego dokumentu norma zawarta w art. 5 § 2 instrukcji *Dignitas connubii*, określająca wyjątkowe kompetencje Sygnatury Apostolskiej w odniesieniu do orzekania nieważności małżeństwa w sytuacjach najbardziej oczywistych, została rozszerzona na wszystkich biskupów diecezjalnych.

Warto podkreślić, że także nowe procesy należy prowadzić z pełnym poszanowaniem zasady nierozzerwalności węzła małżeńskiego. Znosi się obowiązkowe kierowanie sprawy do trybunału drugiej instancji. W pierwszej instancji możliwe jest ustanowienie sędziego jednoosobowego. Papież ustanowił nową formę procesu skróconego, do zastosowania w sprawach, w których istnieją ewidentne przesłanki nieważności.

Na końcu sformułowane zostały uwagi o perspektywie rozwoju praktyki sądowej w tych procesach. Czas pokaże, czy zamierzenia papieża Franciszka stawiane procesom o nieważność małżeństwa dadzą się w pełni zrealizować.

Słowa kluczowe: sąd biskupi; stwierdzenie nieważności małżeństwa; proces skrócony; reforma prawa kanonicznego.

MATRIMONIAL PROCEDURES – THE CURRENT STATE AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Summary

The first paragraph of the article outlines the regulations that govern all types of matrimonial procedures 1) the procedure for nullity of marriage; 2) the procedure for separation; 3) requests to the Roman Pontiff for the dissolution of a non-consummated marriage; 4) the procedure for the declaration of presumed death of a spouse; 5) the procedure for the dissolution of a marriage in favour of the faith of the party who has received baptism.

The following paragraphs present a brief analysis of the reform introduced by Pope Francis, which concerns the procedure for nullity of marriage, its context, foundations and fundamental changes. From 8 December 2015, the procedure has been regulated by the Pontiff's motu proprio, entitled *Mitis Iudex Dominus Iesus*. It contains several important innovations. In short, it could be said that on its basis the regulation described in Art. 5 § 2 of the Instruction *Dignitas connubii* on the special authority of the Apostolic Signatura regarding the nullity of a marriage supported by particularly evident arguments, the said authority was extended to all diocesan bishops.

It is worth pointing out that the new procedures should be carried out with full respect for the indissolubility of the matrimonial bond. The referral of nullity cases to a tribunal of

second instance is no longer compulsory. It is possible to appoint a single judge of a tribunal of first instance. The Pontiff also introduced a new formula for an abbreviated procedure for nullity of marriage cases supported by particularly strong arguments.

The article ends with remarks on the prospects for the development of judicial practice in such cases. Time will tell whether the Pope's ideas regarding the nullity of marriage can be fully implemented.

Key words: tribunal of bishops; nullity of marriage; abbreviated procedure; canon law reform.